

Maailmanlaajuinen Tshetshenia-päivä helmikuun 23. päivänä

Johdanto

23. helmikuuta 1944 Stalin allekirjoitti määräyksen Tshethseno-Ingusian tasavallan koko väestön karkotuksesta Keski-Aasiaan. Yli puolet 500.000 siirretyistä ihmisistä kuoli kuljetuksissa tai neuvostojoukkojen summittaisissa raakuuksissa. Määränpäähän saakka päässeitä odotti nälkä ja sairaudet Siperian ja Keski-Aasian kovissa oloissa.

Muutamien päivien kuluessa kokonaisia kansoja hajotettiin alueilta, joilla heidän esi-isänsä olivat eläneet ammoisista ajoista alkaen. Ingushia ja Tshetshenia tyhjennettiin hetkessä alkuperäisväestöstään ja kaikenlaiset maininnat Tshetsheniasta poistettiin tietosanakirjoista ja arkistoista ja maantieteelliset nimet hävisivät kartoilta. Ja vasta 60 vuoden kuluttua, vuonna 2004, Euroopan parlamentti teki päätöksen tunnustaa tämä katastrofi kansanmurhaksi.

Tätä päivämäärää eivät monet tunne, mutta sitä ei saa unohtaa. Juuri siksi me pidämme tätä päivää maailmanlaajuisena Tshetshenia-päivänä.

Tshetshenia-päivän päämäärät ovat seuraavat:

- 🕒 Tunnustaa Tshetshenian kansan kärsimys ja kansanmurha inhimilliseksi katastrofiksi
- 🕒 Ikuistaa Stalinin karkotusten uhrien muisto
- 🕒 Lisätä tietoisuutta siitä, että Tshetshenian kansanmurha on tärkeä virstanpylväs ihmiskunnalle
- 🕒 Pyrkiä siihen, että julmuudet, rotusyrjintä ja vaino, joita tapahtui Tshetshenian kansanmurhan aikana eivät ikinä unohtuisi eivät ne ikinä toistuisi Euroopassa eikä muualla maailmassa
- 🕒 Pysähtyä miettimään niitä raakuuksia, joita tehdään nykypäivänä maailmassa ja jotka aiheuttavat samankaltaisia ongelmia
- 🕒 Muistuttaa seuraaville sukupolville kansanmurhan merkityksestä ja siitä, ettei mennyttä saa unohtaa
- 🕒 Vastustaa päättäväisesti rasismia, vainoa ja kansanmurhaa
- 🕒 Tukea yleisiä pyrkimyksiä oikeudenmukaisuuden, kunnian ja rauhanomaisen yhteiselon periaatteiden toteutumiseen

Mikäli haluatte lisää tietoa maailmanlaajuisesta Tshetshenia-päivästä taikka haluatte osoittaa tukeanne tai osallistua tapahtumiin päivään liittyen, käykää sivullamme:

www.worldchechnyaday.org

Alkuhistoria

23. helmikuuta 1944 neuvostovalta aloitti välitömästi Tshetsheno-Ingushian väestön siirrot Keski-Aasian aroille. Keskellä talvea ihmisiä odottivat julmuudet ja nälkä. Nämä toimenpiteet eivät tappavuudessaan ja julmuudessaan lainkaan eronneet siitä, mitä Euroopassa tapahtui

juutalaisille. Summittaisten arvioiden mukaan ainakin puolet Tshetsheno-Ingushian väestöstä kuoli, vaikka todennäköisesti luku on vielä huomattavasti korkeampi.

Vuoden 1944 tammikuun alussa satoja tuhansia NKVD:n (sisäministeriön)sotilaita alkoi tulla pieneen vuoristoiseen tasavaltaan ja sijoittumaan koko sen alueelle. Neuvostoarmeijan päivänä, 23. Helmikuuta, jokaisessa kaupungissa ja kylässä miehet kutsuttiin kokouksiin paikallisiin valtion toimistoihin. Mitään aavistamattomasti ihmiset tulivat vapaaehtoisesti. Kuitenkin armeijan päivän viettämisen sijaan saapuneille luettiin korkeimman neuvoston puhemiesasetus, jossa kerrottiin Tshetsheno-Ingushian väestön karkotuksesta rangaistuksena petturuudesta ja yhteistyöstä saksalaisten miehittäjien kanssa.

Mitään todisteita tshetshenien yhteistyöstä natsien kanssa ei osoitettu, Stalin käytti tätä kuitenkin tekosyynä Moskovan tahtoa vastustaneen väestön rankaisemiseen. Saksalaisjoukot eivät edenneet Tshetsheniaan vaan pysähtyivät jonkin matkaa ennen rajaa. Tshetsheenisotilaat osoittivat urhoollisuutta monissa suuren isänmaallisen sodan taisteluissa ja saivat kunniamitaleja huomattavan määrän nähden melko pieneen tshetsheenisotilaiden määrään neuvostojoukoissa. Viime kädessä ei edes suoraan pataljoonista keskiaasialaisiin leireihin karkotettuja sotilaita vapautettu. Jokaisessa kaupungissa tshetsheenimiehiä, naisia ja lapsia ahdettiin kiväärinperillä kuorma-autoihin, joita amerikkalaiset toimittivat lend-lease – sopimuksilla liittolaisilleen. Ihmiset vietiin lähimmille asemille ja kuormattiin karjavaunuihin ilman ruokaa tai tarvittavia vaatteita. Vuoristokyläen asukkaat ajettiin laaksoihin kävellen. Jälkeen jääneet ja vastustelleet ammuttiin. Raskaana olleet naiset, vanhukset ja muut sellaiset, jotka saattoivat olla vaikeasti kuljetettavia, tapettiin. On olemassa dokumentteja, jotka kuvaavat tapahtumaa, jossa 700 naista, lasta ja vanhusta poltettiin elävältä Haibahin vuoristokylässä. Vastaavia julmuuksia tapahtui kaikkialla. Vuoristokylät paloivat viikkojen ajan.

Muutamassa päivässä armottomalla suunnitelmallisuudella koko väestö oli pyyhkäisty pois. Tshetshenia ja Ingushia oli tyhjennetty ja kartanpiirtäjille oli annettu ohjeet poistaa viittaukset niihin papereista, kartoista ja tietokirjoista.

29. helmikuuta NKVD:n päällikkö Lavrenti Berija kirjoitti Stalinille seuraavasti:

”Raportoin tshetsheenien ja inguushien karkotusoperaation tuloksista. Siirrot aloitettiin 23. helmikuuta suurimmassa osassa alueita, poikkeuksena korkealla vuoristossa olevat asutukset. 29. Helmikuuta mennessä oli lähetetty ja lastattu rautatievaunuihin 478 479 ihmistä, joista 91 250 inguushia ja 387 229 tshetsheeniä. Lastattu on 177 junaa, joista 159 on jo lähetetty uusille asutuspaikoille.”

Puolelle miljoonalle tshetsheenille ja inguushille, joita odotti Siperian karkotuksen jäinen tundra, tämä oli vasta käsittämättömien kärsimysten alku. Suljetut vaunut oli sullottu täyteen perheitä, kaiken ikäisiä miehiä, naisia ja lapsia, vailla mahdollisuutta käydä WC:ssä, peseytyä. Ihmiset olivat sanoin kuvaamattomissa olosuhteissa. Pilkkukuume-epidemia vei valtavasti ihmisiä. Tätä tragediaa saattaa verrata Buchenwaldin ja Osventsimin keskistysleirien tapahtumiin. Ruokaa ei ollut ja kylmyys ja nälkä tappoivat ne, jotka olivat heikentyneet tai

sairastuneet. Muut alistettiin paikallisväestön halveksunnalle ja pilkalle. Oli kerrottu, että kuljetuksissa olivat yhteistoimintaväkeä.

Tunnettu abhaasi Dmitri Gulija oli todistamassa kammottavaa näkyä eräällä asemalla:

”Uskomaton näky. Saapui pitkä juna, joka oli täynnään Kaukasian vuoristolaisten näköistä väkeä. Heidät kaikki, naiset, lapset ja vanhukset, vietiin jonnekin itään. Heidän silmänsä olivat täynnä tuskaa ja hämmennystä. He olivat tshetsheenejä ja inguusheja, eivätkä he olleet matkalla omasta tahdostaan. Heitä vietiin karkotukseen. He olivat tehneet vakavia rikoksia isänmaata kohtaan.”

Vaunuja tarkastettiin jatkuvasti, ruumiita viskattiin suoraan ratapenkalle, jonne ne myös jäivät radan varteen makaamaan. Halutessaan haudata sukulaisensa islamin tapojen mukaisesti, ihmiset yrittivät epätoivoisesti piilottaa ruumiita. Muutamien matkaviikkojen jälkeen tshetsheenit olivat siroteltu eri puolille Kazakstania, Uzbekistania ja Kirgisiaa. Sadat tuhannet ihmiset oli hylätty oman onnen nojaan ilman ruokaa, asumusta tai elämisen mahdollisuuksia.

Eräs historioitsija ja opettaja Moskovan valtionyliopistosta kirjoitti pari vuosikymmentä myöhemmin, että kauhein ja vakavin isku tshetsheeneille ja inguusheille tuli kahden kolmen ensimmäisen vuoden aikana, jolloin nälän ja tautien seurauksena Keski-Aasian aroille he hautasivat kymmeniä tuhansia heimoveljiään.

Tämä jakso oli yksi synkimmistä tshetsheenien historiassa, vaikka 1800-luvulla kansa kärsi sodista Venäjän armeijan kanssa ja niitä seuranneista pakotetuista laajoista maastamuutoista. Monet perheet hajosivat eivätkä enää ikinä voineet yhdistyä.

Karkotettujen asumukset olivat käytännössä vankisiirtoloita. Pienimmätkin rikkeet rangaistiin vankeustuomioilla tai pakkotyöllä. Siitä huolimatta, kuten Aleksandr Isajevitsh Solzhenitsyn kirjoitti, tshetsheenien elämäntahtoa ei voitu lannistaa:

”Mutta oli yksi kansa, joka ei alistunut nöyryyden psykologialle, ei siis kyse ole yksittäisistä ihmisistä, joistakin kapinanhengistä, vaan kokonaisesta kansasta. Tshetsheeneistä. Sanoisin, että kaikista erikoiskarkoitetuista ainoastaan tshetsheenit olivat myös hengeltään erikoisvankeja. Sen jälkeen kun heidät oli kerran petoksella saatu liikkeelle omilta mailtaan, he eivät uskoneet enää mitään. Yksikään tshetsheeni ei yrittänyt miellyttää päällystöä, he olivat aina ylpeitä taikka jopa avoimesti näyttivät vihamielisyytensä... Ja mikä yllättävää, kaikki pelkäsivät heitä. Kukaan ei voinut heitä vastustaa olemasta omalla tavallaan. Ja vallanpitäjät, jotka hallitsivat jo yli kolmekymmentä vuotta maata, eivät voineet pakottaa heitä tottelemaan lakejaan.”

Stalinin ollessa hengissä tshetsheenit jatkoivat elämistään käsittämättömän raskaissa oloissa. Stalinin kuoltua vuonna 1953 tshetsheenit alkoivat lähetellä pyyntöjä Moskovaan päästäkseen palaamaan kotikonnuilleen. Jotkut jopa lähtivät kotimatkalle. Vuonna 1956 NKP:n XX puoluekokouksessa Nikita Hrushsev tunnusti epäoikeudenmukaisuuden tshetsheenejä ja muita karkotettuja kansoja kohtaan. Siihen aikaan mennessä kaikista vallanpitäjien yrityksistä

huolimatta kotiseuduilleen valui jo suuria joukkoja karkotettuja. Monet toivat mukanaan sukulaistensa jäänteet, jotta saattoivat haudata ne omien esi-isiansä maille.

Toisaalta elämä ei voinut enää palata vanhoihin uomiinsa. Kärsimykset, kurjuus, sairaudet ja suru vuoden 1944 karkotusten johdosta jättivät leimansa. Monet palanneista saivat huomata, että heidän talonsa oli luovutettu venäläisille tai dagestanilaisille. Useinkaan ei ollut mitään mahdollisuutta ostaa niitä takaisin.

Karkotus ei ollut ainoastaan jokaisen tshetsheenin henkilökohtainen tragedia vaan myös kollektiivinen, koko kansan tragedia. Valtaosa vuoristokylistä oli tuhottu eivät ne olleet enää asumiskelpoisessa kunnossa. Monet tshetsheenit joutuivat ensimmäistä kertaa asumaan laaksoissa, mikä romutti vanhan vuoristolaisen elämäntavan. Suuret määrät menetettyjä ihmishenkiä, eritoten vanhuksia, merkitsi suurta menetystä tshetsheenien suulliselle kerrontaperinteelle, mikä oli valtava tappio tshetsheenien kulttuurille.

Vahingot ja elämän ankkurien menetykset tshetsheenikansalle olivat mittaamattomat. Suru ja muisto menneestä elävät yhä tshetsheenien sydämissä.

Maailmanlaajuinen Tshetshenia-päivä

www.worldchechnyaday.org